Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NILSA WAHLA
przedstawiona w dniu 26 marca 2015 r.[1]

Sprawa C-597/13 P

Total SA
przeciwko

Komisji Europejskiej

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Rynek wosków parafinowych w Europejskim Obszarze Gospodarczym i niemiecki rynek gaczu parafinowego — Ustalanie cen i podział rynków — Decyzja stwierdzająca naruszenie zasad konkurencji — Naruszenie popełnione przez spółkę zależną, w której spółka dominująca posiada 100% udziałów — Domniemanie decydującego wpływu spółki dominującej na spółkę zależną — Odpowiedzialność spółki zależnej wynikająca wyłącznie popełnienia naruszenia przez jej spółkę zależną — Skutki wyroku dotyczącego spółki zależnej dla sytuacji prawnej spółki dominującej

I – **Wprowadzenie**

1. Niniejsza sprawa ma za przedmiot odwołanie od wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 13 września 2013 r. Total/Komisja[2].

2. W sprawie tej do Trybunału zwrócono się o określenie skutków wyroku[3] dotyczącego spółki zależnej dla sytuacji prawnej spółki dominującej, w sytuacji gdy odpowiedzialność spółki dominującej wynika wyłącznie z naruszenia, którego dopuściła się jej spółka zależna. Stwarza ona, moim zdaniem, okazję do podkreślenia, że zgodnie z art. 266 akapit pierwszy TFUE[4] podstawowym obowiązkiem Komisji jest wyciąganie wniosków z wyroków Sądu i Trybunału. Poza pewnymi wyjaśnieniami dotyczącymi zakresu tego obowiązku w przypadku skargi wniesionej przez podmiot prawny zobowiązany do zapłaty grzywny solidarnie z innymi podmiotami, Trybunał musi, stosownie do wniosków płynących z wyroku Komisja/Tomkins[5], dostarczyć pewnych wyjaśnień co do zakresu i granic zaangażowania sądu w sytuacji, gdy rozpatruje on równolegle skargi wniesione przez podmioty skazane i ukarane solidarnie za naruszenie zasad prawa Unii w zakresie prawa konkurencji.

3. Ponadto do Trybunału zwrócono się także o wypowiedzenie się co do zakresu kontroli sądowej uzasadnienia odrzucenia wskazówek i argumentów przedstawionych przez spółkę dominującą celem obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu na spółkę zależną.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — T-548/08, EU:T:2013:434, zwany dalej „zaskarżonym wyrokiem”

3 — W niniejszej sprawie chodzi o wyrok wydany w tym samym dniu co wyrok zaskarżony w sprawie Total Raffinage Marketing/ Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423).

4 — Zgodnie z tym przepisem „W przypadku orzeczenia o nieważności aktu przyjętego przez instytucję […] jest ona zobowiązana do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej”.

5 — C-286/11 P, EU:C:2013:29.

II – **Okoliczności poprzedzające powstanie sporu**

4. Okoliczności poprzedzające powstanie sporu oraz treść spornej decyzji zostały opisane przez Sąd w pkt 1–16 zaskarżonego wyroku, do którego odsyłam czytelników po szczegółowe informacje.

5. Dla celów analizy niniejszego odwołania ograniczę się do przypomnienia następujących okoliczności.

6. Decyzją C(2008) 5476 wersja ostateczna z dnia 1 października 2008 r. dotyczącą postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] oraz w art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39.181 – Woski do świec) (zwaną dalej „sporną decyzją") Komisja Wspólnot Europejskich stwierdziła, że wnosząca odwołanie i jej spółka zależna, w której posiada ona prawie 100% udziałów, czyli Total France SA (zwana dalej „Total France"), wraz z innymi przedsiębiorstwami naruszyły art. 81 ust. 1 WE i art. 53 ust. 1 porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3), uczestnicząc w kartelu na rynku wosków parafinowych w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) oraz na niemieckim rynku gaczu parafinowego. Wnosząca odwołanie, Total SA (zwana dalej „Total") oraz jej spółka zależna Total France były jednymi z adresatów spornej decyzji.

7. Według Komisji pracownicy spółki Total France bezpośrednio uczestniczyli w naruszeniu w całym okresie jego trwania. Komisja uznała zatem spółkę Total France za odpowiedzialną za uczestnictwo w kartelu (motywy 555 i 556 spornej decyzji). Poza tym, w okresie od 1990 r. do końca naruszenia spółka Total posiadała bezpośrednio lub pośrednio 98% kapitału spółki Total France. Komisja uznała, że można domniemywać na tej podstawie, iż spółka Total wywierała decydujący wpływ na zachowanie spółki Total France, gdyż obydwie spółki wchodziły w skład jednego przedsiębiorstwa (motywy 557–559 spornej decyzji).

8. Wysokość grzywny nałożonej w niniejszej sprawie została obliczona w oparciu o wytyczne z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy artykułu 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 [6], obowiązujące w momencie doręczenia pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

9. Na podstawie wskazanych wytycznych Komisja ustaliła w stosunku do wnoszącej odwołanie i jej spółki zależnej grzywnę w całkowitej kwocie 128 163 000 EUR (motyw 785 spornej decyzji).

10. Sentencja spornej decyzji ma następujące brzmienie:

„*Artykuł 1*

Następujące przedsiębiorstwa naruszyły art. 81 ust. 1 [WE], a od dnia 1 stycznia 1994 r. – art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w ciągłym porozumieniu lub praktyce uzgodnionej w sektorze wosków parafinowych na wspólnym rynku, a od dnia 1 stycznia 1994 r. – w EOG:

[…]

Total France […]: od 3 września 1992 r. do 28 kwietnia 2005 r. i

[Total]: od 3 września 1992 r. do 28 kwietnia 2005 r.

W przypadku następujących przedsiębiorstw naruszenie dotyczy także, w odniesieniu do wskazanych okresów, gaczu sprzedawanego odbiorcom końcowym na rynku niemieckim:

[…]

6 — JO 2006, C 210, s. 2, zwane dalej: „wytycznymi z 2006 r."

Total France […]: od 30 października 1997 r. do 12 maja 2004 r.; i

[Total]: od 30 października 1997 r. do 12 maja 2004 r.

Artykuł 2

Za określone w art. 1 naruszenie zostają nałożone następujące grzywny:

[…]

Total France […] solidarnie z [Total]: 128 163 000 EUR.

[…]”

III – **Zaskarżony wyrok oraz wyrok wydany w sprawie Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08)**

11. Skargą złożoną w sekretariacie Sądu w dniu 16 grudnia 2008 r. wnosząca odwołanie wniosła skargę zawierającą w sumie dziewięć zarzutów. Pierwsze siedem zarzutów zostało podniesionych na poparcie żądań mających na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona wnoszącej odwołanie. Zarzuty te miały zasadniczo dowieść, iż noszące znamiona naruszenia zachowanie jej spółki zależnej Total France nie może zostać jej przypisane. Jeśli chodzi o dwa pozostałe zarzuty, zostały one podniesione na poparcie przedstawionych posiłkowo żądań zmierzających do uchylenia bądź obniżenia grzywny, jaka została wymierzona wnoszącej odwołanie.

12. Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił wszystkie przedstawione zarzuty, a w konsekwencji oddalił skargę w całości. Odnosząc się w szczególności do żądania zmiany wysokości grzywny, w punkcie 224 zaskarżonego wyroku Sąd sformułował następujący wniosek:

„W odniesieniu do wykonywania nieograniczonego prawa orzekania Sąd doszedł do wniosku, iż skarżąca nie wykazała w [spornej] decyzji żadnego błędu bądź nieprawidłowości, które uzasadniałyby uchylenie grzywny, która została jej wymierzona, bądź też zmniejszenie jej wysokości. Sąd uważa także, iż w świetle wszystkich okoliczności sprawy, a w szczególności wagi i czasu trwania naruszenia popełnionego przez stronę skarżącą, wysokość nałożonej na nią grzywny jest właściwa”.

13. W zaskarżonym wyroku, wydanym w tym samym dniu w sprawie Total Raffinage Marketing/Komisja (EU:T:2013:423), Sąd oddalił wszystkie zarzuty, z wyjątkiem ósmego, który był oparty na niezgodności z prawem metody obliczania określonej w pkt 24 wytycznych z 2006 r. Sąd uznał, że przy określaniu mnożnika odzwierciedlającego czas trwania uczestnictwa spółki Total France w naruszeniu Komisja złamała zasady proporcjonalności i równego traktowania, sprowadzając okres udziału trwający 7 miesięcy i 28 dni (w przypadku wosków parafinowych) oraz okres udziału trwający 6 miesięcy i 12 dni (w przypadku gaczu parafinowego) do okresu uczestnictwa trwającego cały rok. W związku z powyższym Sąd zmniejszył całkowitą kwotę grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie z 128 163 000 EUR do 125 459 842 EUR.

IV – **Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron**

14. W swoim odwołaniu Total wnosi do Trybunału o:

— w pierwszej kolejności:

  — uchylenie zaskarżonego wyroku;

— uwzględnienie żądań przedstawionych w pierwszej instancji oraz

— w konsekwencji uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim dotyczy on spółki Total;

— w drugiej kolejności, w zakresie wykonywania kompetencji do zmiany decyzji, obniżenie kwoty grzywny, która została na nią nałożona oraz

— w każdym wypadku – obciążenie Komisji w całości kosztami, w tym kosztami poniesionymi w postępowaniu przed Sądem.

15. Komisja wnosi o oddalenie odwołania i o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania, także tymi poniesionymi w pierwszej instancji.

16. Strony przedstawiły przed Trybunałem swoje stanowiska na piśmie oraz ustnie na rozprawie w dniu 15 stycznia 2015 r.

V – **Analiza odwołania**

17. Odwołanie opiera się w pierwszej kolejności na trzech zarzutach mających na celu stwierdzenie nieważności oraz, w drugiej kolejności,, na trzech zarzutach mających na celu zmianę wysokości grzywny nałożonej na spółkę Total.

18. Komisja jest zdania, iż kilka z podniesionych zarzutów jest niedopuszczalnych oraz że, w każdym przypadku, żaden ze wspomnianych zarzutów nie jest zasadny.

19. Stwierdzić należy, że niektóre zarzuty w dużej mierze pokrywają się, wobec czego należy rozważyć wspólne zbadanie niektórych z nich.

20. Argumentacja przedstawiona przez wnoszącą odwołanie w ramach niniejszego odwołania ma zasadniczo na celu krytykę Sądu przede wszystkim – i najwyraźniej w głównej mierze – za to, że nie obniżył kwoty grzywny, jaka została jej wymierzona, mimo że taka obniżka została przyznana jej spółce zależnej, zaś odpowiedzialność wnoszącej odwołanie w niniejszym przypadku wynika tylko i wyłącznie z czynu popełnionego przez wspomnianą spółkę zależną, która sama brała bezpośredni udział w naruszeniu (zob. w szczególności zarzuty pierwszy i trzeci), a także za to, że nie wypełnił ciążących na nim obowiązków w zakresie kontroli badania dowodów przedstawionych w celu obalenia przeciwstawionego wnoszącej odwołanie „domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu".

21. W tym przypadku wydaje mi się właściwe rozpoczęcie analizy niniejszego odwołania od łącznego rozpoznania zarzutów pierwszego i trzeciego.

A – *W przedmiocie zarzutów pierwszego i trzeciego*

1. Argumentacja stron

22. W ramach zarzutu pierwszego spółka Total podnosi, iż pomimo całkowicie wtórego charakteru jej odpowiedzialności za wspomniane naruszenie, Sąd nie skorzystał w punkcie 224 zaskarżonego wyroku ze swoich uprawnień do zmiany decyzji, tak aby wziąć pod uwagę, na jej korzyść, błąd popełniony przy określaniu czasu trwania uczestnictwa jej spółki zależnej we wzmiankowanym naruszeniu. Różnica pomiędzy solidarnie ponoszoną grzywną, ograniczoną wyrokiem Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), a grzywną początkową, to jest kwota 2 704 158 EUR stanowi, wobec braku określonej podstawy prawnej, „grzywnę nienazwaną", która obciąża obecnie wyłącznie wnoszącą

odwołanie. Zdaniem spółki Total naruszono zasadę kontradyktoryjności, gdyż zmiana charakteru jej odpowiedzialności została wprowadzona wyrokiem Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), a wnosząca odwołanie nie miała, w żadnym momencie postępowania, możliwości przedstawienia uwag w tym przedmiocie.

23. W zarzucie trzecim spółka Total podnosi, że oprócz nałożenia wyłącznie na nią nienazwanej grzywny z naruszeniem zasady kontradyktoryjności, Sąd pod wieloma względami naruszył prawo Unii.

24. Po pierwsze, spółka Total uważa, że Sąd naruszył prawo, jeśli chodzi o zakres uprawnienia do zmiany decyzji. Podnosi ona, że zgodnie z przepisami art. 31 rozporządzenia (WE) nr 1/2003[7] Sąd może wyłącznie „uchylić, obniżyć lub podwyższyć grzywnę", a nie zmienić, tak jak to uczynił w niniejszym przypadku, solidarny charakter odpowiedzialności oraz wynikającej z niej grzywny wobec jednostek, które tworzą jedno przedsiębiorstwo, chyba że w ramach kontroli legalności stwierdzi, że popełniono błąd w ocenie w tej kwestii.

25. Po drugie, wnosząca odwołanie podnosi, że nawet jeśli należałoby uznać, że Sąd mógł skorzystać z nieograniczonego prawa orzekania, aby „zmienić" nałożoną na nią grzywnę mimo braku jakiegokolwiek bezpośredniego i konkretnego udziału w naruszeniu, to Sąd dopuścił się naruszenia różnych zasad wiążących sądy przy wykonywaniu uprawnienia do zmiany decyzji.

26. Przede wszystkim spółka Total twierdzi, że należałoby postawić pytanie, czy Sąd przestrzegał orzecznictwa dotyczącego solidarnej odpowiedzialności spółki dominującej wynikającej z bezprawnego zachowania jej spółki zależnej, a zwłaszcza wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

27. Następnie wnosząca odwołanie utrzymuje, że skracając czas trwania naruszenia wzięty pod uwagę przy obliczaniu grzywny tylko w odniesieniu do spółki zależnej, Sąd doprowadził do powstania nierówności w traktowaniu spółki Total i jej spółki zależnej, z jednej strony, oraz spółki Total i innych przedsiębiorstw skazanych za uczestnictwo w tym samym naruszeniu, z drugiej strony. Zdaniem wnoszącej odwołanie fakt, iż Sąd użył innych parametrów obliczania w odniesieniu do tego samego elementu, bez możliwości przedstawienia jakiegokolwiek obiektywnego uzasadnienia, podważa wynikający z zasady równego traktowania ogólny wymóg spójności, który winien zostać spełniony przy obliczaniu grzywny.

28. Wreszcie wnosząca odwołanie podnosi, że stwierdzenie naruszenia zasady proporcjonalności dokonane przez Sąd w wyroku Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423) jest także całkowicie ważne w stosunku do spółki Total. W braku zmiany grzywny nałożonej na spółkę Total, identycznej jak ta zastosowana wobec jej spółki zależnej, grzywna nałożona na spółkę Total jest nieproporcjonalna, a także nieuzasadniona żadną obiektywną podstawą.

29. Komisja uważa zasadniczo, iż zarzut pierwszy, który, według niej, opiera się na błędnej przesłance, że oddalając jej skargę Sąd zmienił bądź zaostrzył zakres jej odpowiedzialności, powinien zostać oddalony jako bezzasadny[8]. Ponadto, zarzut ten, w zakresie, w jakim zmierza on do podważenia wyroku wydanego w powiązanej sprawie, w której wnosząca odwołanie mogłaby wystąpić z wnioskiem o dopuszczenie jej do udziału w postępowaniu w charakterze interwenienta, musiałby zostać uznany za bezskuteczny. Ponadto twierdzi ona, że stwierdzenie, iż zasada kontradyktoryjności została naruszona, ponieważ nie została ona poproszona przez Sąd o wypowiedzenie się co do przewidywanej obniżki

7 — Rozporządzenie Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1)

8 — Należy zauważyć, że w swojej odpowiedzi na odwołanie Komisja powołała się także na niedopuszczalność zarzutu, ale w końcu wróciła do tej kwalifikacji w duplice.

grzywny nałożonej na spółkę zależną, stoi w sprzeczności z wyrokiem Trybunału Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29). Wreszcie podnosi, że ewentualne naruszenie przez Sąd którejś z zasad procesowych, takich jak zasada kontradyktoryjności, mogłoby prowadzić do uchylenia wyroku Sądu tylko w razie wykazania, że to naruszenie miało wpływ na rozstrzygnięcie sporu.

30. Jeśli chodzi o zarzut trzeci, Komisja uważa, iż wszystkie podniesione zastrzeżenia, które opierają się w szczególności na błędnej interpretacji wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), który w żaden sposób nie zobowiązuje Sądu do działania w kierunku pożądanym przez wnoszącą odwołanie, powinny zostać oddalone.

2. Ocena

31. Uważam, że trudno mieć wątpliwości co do tego, że pojedyncza kara grzywny nałożona przez Komisję za naruszenie zasad konkurencji, w pełni wpłacona już przez jedną ze skazanych solidarnie spółek, nie może być już egzekwowana od tej czy innych jednostek. Solidarność bierna w rzeczywistości oznacza, że wykonanie przez jednego z dłużników określonego zobowiązania pociąga za sobą, zasadniczo, zwolnienie wszystkich innych współdłużników z wszelkich zobowiązań prawnych dotyczących płatności.

32. Podobnie jeżeli zmniejszenie grzywny następuje na skutek skargi złożonej przed sądem Unii Europejskiej, wydaje mi się dość oczywiste, iż nie istnieje podstawa prawna, aby żądać od jednego ze współdłużników solidarnych wyższej kwoty grzywny, niż ustalona przez rzeczony sąd.

33. Wydaje mi się, iż ten wniosek jest wiążący dla komisji zgodnie z art. 266, akapit pierwszy TFUE, który zobowiązuje instytucję będącą autorem aktu, do wyciągnięcia wszelkich konsekwencji z jego częściowego bądź całkowitego unieważnienia.

34. Podobnie, chociaż przedsiębiorstwa, które zostały solidarnie skazane na zapłatę grzywny za naruszenie prawa Unii w dziedzinie konkurencji, są niewątpliwie zobowiązane do pełnej zapłaty tejże grzywny, to nie mogą one jednak być zobowiązane do zapłaty kwoty przekraczającej sumę, która na skutek skargi oraz zmniejszenia kwoty grzywny nałożonej decyzją Komisji, została ostatecznie ustalona. Wracając do niniejszej sprawy, w przypadku, gdy odpowiedzialność spółki dominującej jest wyłącznie odpowiedzialnością pochodną od odpowiedzialności spółki od niej zależnej, która sama konkretnie dopuściła się naruszenia zakazu porozumień ograniczających konkurencję, o którym mowa w art. 101 ust. 1 TFUE, i gdy obie te spółki zostały solidarnie zobowiązane do zapłaty grzywny, Komisja nie może żądać od spółki dominującej kwoty grzywny przekraczającej tą, którą ostatecznie spółka zależna musi zapłacić.

35. Wniosek ten nie jest jednak przyjęty w sposób oczywisty w praktyce Komisji.

36. Niechęć Komisji do wyciągania wszelkich konsekwencji z wyroków ograniczających wysokości grzywien nakładanych na podmioty powiązane, o czym świadczy wniesienie odwołania w sprawie, która doprowadziła do wydania wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), najwyraźniej utrzymuje się, jak to ukazuje niniejsza sprawa. Do Trybunału ponownie zwrócono się bowiem o ustalenie, w jakim zakresie i na jakich warunkach spółka dominująca, która została obciążona odpowiedzialnością za naruszenie popełnione wyłącznie przez jej spółkę zależną, może skorzystać z pomyślnego rozstrzygnięcia skargi wniesionej przez tę spółkę zależną, a w szczególności z orzeczonego przez Sąd obniżenia kwoty grzywny. Do Trybunału zwrócono się przede wszystkim o ustalenie, czy sąd Unii ma nie tylko możliwość, ale także obowiązek podjęcia działań w tym zakresie.

37. Utrzymywanie się tej niechęci wynika prawdopodobnie stąd, że Trybunał przyjmował różne podejścia w odniesieniu do tej kwestii.

38. W tym względzie w wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), Trybunał potwierdził tezę, że istnieją sytuacje, gdy odpowiedzialność spółki dominującej może być uznana za w pełni pochodną od odpowiedzialności jej spółki zależnej [9]. Wydaje mi się, że Trybunał ponadto pośrednio potwierdził zasadę, sformułowaną przez Sąd w pkt 38 wyroku Tomkins/Komisja [10], zgodnie z którą w sytuacji, gdy spółka dominująca została obciążona odpowiedzialnością za naruszenie wyłącznie ze względu na to, że w kartelu uczestniczyła jej spółka zależna, jej odpowiedzialność nie może przewyższać odpowiedzialności tejże spółki zależnej [11].

39. W sprawie, w której zapadł wyrok Areva i in./Komisja [12], Trybunał, przyjął podobnie, iż w sytuacji gdy odpowiedzialność spółek dominujących za naruszenie art. 101 TFUE wynika całkowicie z odpowiedzialności spółki zależnej, która kolejno do nich należała, łączna suma kwot, do zapłaty których spółki dominujące zostały zobowiązane nie może przekroczyć kwoty, do zapłaty której zobowiązana została spółka zależna.

40. Wniosek ten wydaje się jednak pominięty w innych sprawach, a w szczególności tych odnoszących się do kartelu w sektorze worków przemysłowych". Tak więc w sprawie, w której zapadł wyrok Kendrion/Komisja [13], do Trybunału zwrócono się właśnie o ustosunkowanie się do argumentacji – przedstawionej przed Sądem i oddalonej przez ten ostatni – zgodnie którą pojęcie odpowiedzialności solidarnej, która znajduje swoje uzasadnienie w konieczności zapewnienia skutecznego ściągnięcia grzywny, oznaczałoby zatem, że spółka dominująca może być zobowiązana tylko do zapłaty grzywny nałożonej na jej spółkę zależną [14] (zob. pkt 53 wyroku).

41. Powyższa argumentacja została oddalona przez Trybunał jako bezzasadna (zob. pkt 58 wyroku), ponieważ zauważono, że debata wydaje się być bardziej ukierunkowana na zastosowanie w owej sprawie 10% pułapu grzywien stosowanych zgodnie z rozporządzeniem nr 1/2003, w sytuacji gdy dwa odrębne podmioty prawne, takie spółka dominująca i jej spółka zależna, nie tworzą już jednego przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 101 TFUE (zob. pkt 57 wyroku).

42. Podobnie w wyroku FLS Plast/Komisja [15] Trybunał oddalił argumentację przedstawioną przez stronę skarżącą, zgodnie z którą Komisja nie może wyegzekwować od kolejnych spółek dominujących kwoty przekraczającej wysokość grzywny nałożonej na spółkę zależną [16]. Trybunał orzekł tym samym, że „w odniesieniu do zapłaty grzywny nałożonej za naruszenie reguł konkurencji stosunek solidarności, jaki istnieje między dwiema spółkami tworzącymi jeden podmiot gospodarczy, nie może ograniczać się do formy zabezpieczenia udzielonego przez spółkę dominującą w celu zagwarantowania zapłaty grzywny nałożonej na spółkę zależną i że argumentacja, w myśl której owa spółka dominująca nie mogła zostać obciążona obowiązkiem zapłaty grzywny w kwocie przewyższającej grzywnę nałożoną na jej spółkę zależną, jest zatem pozbawiona podstaw" [17].

43. Dlatego wydaje się, że orzecznictwo Trybunału jest dotknięte pewną niespójnością w kwestii tego, czy spółka dominująca, która została obciążona odpowiedzialnością za naruszenie art. 101 TFUE z powodu czynów popełnionych wyłącznie przez spółkę od niej zależną i która z tego tytułu została solidarnie zobowiązana, wraz ze wzmiankowana spółką zależną, do zapłaty grzywny, może zostać zobowiązana do zapłaty grzywny, której kwota przewyższa sumę należną od spółki zależnej.

9 — Punkt 43 tego wyroku.

10 — Wyrok Tomkins/Komisja (T-382/06, EU:C:2011:112, pkt 38).

11 — Wniosek ten wynika, według mnie z pkt 37 wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), zgodnie z którym „Względy [przedstawione przez Komisję] nie wystarczają do zakwestionowania stwierdzenia poczynionego przez Sąd w pkt 38 zaskarżonego wyroku".

12 — C-247/11 P i C-253/11 P, EU:C:2014:257, pkt 137, 138.

13 — C-50/12 P, EU:C:2013:771, pkt 58.

14 — W sprawie tej Komisja nałożyła w zaskarżonej decyzji grzywnę w wysokości 34 mln EUR na skarżącą oraz grzywnę w wysokości 2,2 mln EUR na jej spółkę zależną, Fardem Packaging BV.

15 — C-243/12 P, EU:C:2014:2006.

16 — Zobacz zawarty w pkt 93–96 wyroku opis argumentacji przedstawionej przed Trybunałem przez FLS Plast A/S.

17 — Wyrok FLS Plast/Komisja (C-243/12 P, EU:C:2014:2006, pkt 107).

44. W świetle tych uwag wprowadzających niniejsza sprawa daje okazję do dokonania szeregu przypomnień co do skutków, jakie wywiera wyrok dotyczący spółki zależnej na sytuację prawną spółki dominującej, jeżeli zostanie stwierdzone, że odpowiedzialność tej spółki wynika *wyłącznie* z bezprawnego zachowania jej spółki zależnej.

45. Tak więc przed przejściem do szczegółowego badania argumentacji przedstawionej przez wnoszącą odwołanie należy przypomnieć pewne istotne kwestie mające związek z rolą sądu, a w szczególności z możliwościami, jakimi dysponuje on w przypadku rozpoznawania skarg wniesionych równolegle odpowiednio przez podmioty, które zostały wspólnie zobowiązane do zapłaty jednej grzywny.

46. W celu zarysowania tła analizy należy również wypowiedzieć się na temat rodzaju i zakresu odpowiedzialności spółki dominującej, jeśli dowiedziono, jak niniejszej sprawie, że w naruszeniu uczestniczyła bezpośrednio tylko spółka zależna [18].

a) Uwagi wstępne

i) Możliwość przypisania zachowania noszącego znamiona naruszenia oraz rodzaj odpowiedzialności spółki dominującej, która nie uczestniczyła bezpośrednio w naruszeniu

47. Przyjmuje się obecnie, że domniemanie odpowiedzialności spoczywającej na spółkach dominujących ma swoje uzasadnienie głownie w tym, że prawo konkurencji wykorzystuje pojęcie *przedsiębiorstwa*, które obejmuje każdy podmiot wykonujący działalność gospodarczą, niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu jego finansowania [19]. Pojęcie przedsiębiorstwa należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób prawnych. Z powyższego wynika, że w pewnych okolicznościach osoba prawna, która nie jest sprawcą naruszenia prawa konkurencji, może mimo to zostać ukarana za noszące znamiona naruszenia zachowanie innej osoby prawnej, jeżeli obie te osoby wchodzą w skład tego samego podmiotu gospodarczego, a więc tworzą przedsiębiorstwo, które naruszyło art. 101 TFUE [20].

48. Zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób autonomiczny swego zachowania na rynku, lecz stosuje zasadniczo wytyczne udzielane jej przez spółkę dominującą, w szczególności, jeśli chodzi o związki gospodarcze, organizacyjne i prawne wiążące te dwa podmioty prawa. W takiej sytuacji, przyjmuje się bowiem, że spółka dominująca i jej spółka zależna są częścią tej samej jednostki gospodarczej, a tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo, co pozwala Komisji na skierowanie decyzji nakładającej grzywny do spółki dominującej, bez konieczności ustalania jej bezpośredniego zaangażowania w naruszenie [21].

49. Innymi słowy, zakładając, że rzeczywisty udział w naruszeniu został ustalony tylko w odniesieniu do spółki zależnej, można również zakwestionować odpowiedzialność spółki dominującej, spółki, która mogła zostać w sposób przekonujący uznana za wywierającą decydujący wpływ na swoją spółkę zależną.

18 — Opisaną tutaj sytuację należy wyraźnie odróżnić od sytuacji, gdy spółka dominująca została ukarana grzywną za własne zachowanie, wobec czego kwota tej grzywny może różnić się od kwoty grzywny nałożonej na jej spółkę zależną.

19 — Zobacz wyrok Akzo Nobel i in./Komisja (C-97/08 P, EU:C:2009:536, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).

20 — Zobacz w szczególności wyrok Komisja/Siemens Österreich i in. oraz Siemens Transmission & Distribution i in./Komisja, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 43, 45 i przytoczone tam orzecznictwo.

21 — Zobacz wyrok Akzo Nobel i in./Komisja (C-243/12 P, EU:C:2009:536, pkt 58, 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

50. Chociaż Trybunał wielokrotnie stwierdził, że spółka dominująca ponosi w tej konfiguracji, tzw. odpowiedzialność „osobistą” [22] , to chodzi tutaj, moim zdaniem, o podkreślenie faktu, iż to na niej ciąży odpowiedzialność za zachowania antykonkurencyjne jej spółki zależnej, niezależnie od jej rzeczywistego zaangażowania w nią, ze względu na powiązania kapitałowo-organizacyjne, jakie utrzymuje ze swoją spółką zależną, a także o podkreślenie jednolitości jednostki gospodarczej, którą tworzą.

51. Kwestionowanie odpowiedzialności spółki, jak bardzo osobista by ona nie była, wyłącznie ze względu na pionowe powiązania kapitałowe, jakie utrzymuje ona ze swoją spółką zależną, pozostaje odpowiedzialnością *pochodną* względem odpowiedzialności tej spółki zależnej [23].

52. Z powyższego wynika, moim zdaniem, iż każdy błąd, jakim obciążone są ustalenia dotyczące rzeczywistego udziału spółki zależnej w naruszeniu – a tym samym obliczenie grzywny, jaka może ewentualnie zostać z tego tytułu nałożona – powinien oddziaływać również na korzyść spółki dominującej.

53. Ma to tym większe znaczenie, iż zgodnie z najbardziej powszechną praktyką Komisja w takiej konfiguracji korzysta z możliwości *solidarnego zobowiązania* do zapłaty obu wspomnianych jednostek. Solidarność zobowiązania oznacza, że obydwa podmioty zostały zobowiązane do zapłacenia jednej i tej samej grzywny, a całkowite lub częściowe wygaśnięcie zobowiązania do zapłaty ciążącego na jednym z podmiotów, logicznie rzecz biorąc, ma wpływ na zobowiązanie do zapłaty drugiego z nich.

54. Należy zatem wskazać, że w przypadku solidarnego zobowiązania do zapłaty, zmniejszenie wysokości grzywny nie może raczej odnosić się tylko do jednego z podmiotów, których dotyczy sprawa. Koncepcja odpowiedzialności *solidarnej* pociąga za sobą ten skutek, że osoba, którą Komisja obciążyła odpowiedzialnością za naruszenie nie może być zobowiązana do zapłaty, *w ramach stosunku solidarności – oraz w wyniku przypisania odpowiedzialności* – kwoty przekraczającej tę wynikającą z obliczenia grzywny nałożonej na bezpośredniego sprawcę naruszenia [24]. Podobnie wypowiedział się Sąd w wyroku Tomkins/Komisja, (T-382/06, EU:T:2011:112, pkt 38), stwierdzając, że odpowiedzialność spółki dominującej nie może, w przypadku braku bezpośredniego udziału tej spółki w naruszeniu, przewyższać odpowiedzialności jej spółki zależnej. Rozwiązanie to zostało najwyraźniej potwierdzone przez Trybunał.

55. W świetle wszystkich powyższych rozważań uważam, że w układzie, w którym jednostka dominująca została obciążona odpowiedzialnością za naruszenie wyłącznie z powodu czynów popełnionych przez jej spółkę zależną, całkowicie pozbawiona podstawy prawnej jest sytuacja, w której wspomniana spółka dominująca, obciążona grzywną solidarnie ze swoją spółką zależną, byłaby zobowiązana do zapłaty grzywny przekraczającej wysokość kwoty żądanej od spółki zależnej.

56. Niemniej jednak odpowiedzialność za wyciągnięcie konsekwencji z wyroku obniżającego wysokość grzywny nałożonej na spółkę zależną w takim układzie spoczywa na Komisji na mocy art. 266 akapit pierwszy TFUE. Moim zdaniem w celu pełnego i poprawnego wykonania wyroku Trybunału Komisja powinna uwzględnić w pełni obniżkę grzywny nałożonej na spółkę zależną i nie dysponuje ona w tym zakresie żadnym zakresem uznania.

22 — Co się tyczy posługiwania się tym określeniem w ostatnim czasie, zob. w szczególności wyrok Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin (C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 39, 51 i przywołane tam orzecznictwo); wyrok Schindler Holding i in./Komisja (C-501/11 P, EU:C:2013:522, pkt 101); a także wyrok Komisja i in./Siemens Österreich i in. oraz Siemens Transmission & Distribution i in./Komisja (od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

23 — Zobacz wyrok Komisja/Siemens Österreich i in. i Siemens Transmission & Distribution i in./Komisja, EU:C:2014:256, pkt 47 i cytowane tam orzecznictwo.

24 — L. Bernardeau i J.P. Christienne, *Les amendes en droit de la concurrence – Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, coll. Europe(s), Bruksela, Larcier, wydanie pierwsze, 2013, w szczególności pkt II.1231.

57. Jak to wyjaśnię w dalszej części opinii, interwencja sądu w ramach jego nieograniczonego prawa orzekania, w celu dostosowania wspomnianych kwot, która ma charakter jedynie opcjonalny i która opiera się na względach praktycznych, jest tylko jedną z możliwości dostępnych pod pewnymi warunkami. Nie może ona, wbrew stanowisku prezentowanemu przez wnoszącą odwołanie, zostać przekształcona w obowiązek.

ii) Rola sądu rozpatrującego skargi równoległe: wnioski płynące z wyroków AssiDomän Kraft Products [25] i Komisja/Tomkins (C-286/11 P)

58. Powszechnie przyjmuje się, że sąd Unii rozpatrujący skargę o stwierdzenie nieważności, nie może orzekać ultra petita [26]. Zasada dyspozycyjności wymaga bowiem, aby sąd mógł orzekać tylko w zakresie wyraźnie określonym przez strony, oczywiście z wyjątkiem zarzutów i kwestii, które może, w razie potrzeby, brać pod uwagę z urzędu.

59. To w ramach tej naczelnej zasady postępowania w wyroku Komisja/AssiDomän Kraft Products i in. Trybunał wyjaśnił, że jeśli jeden z adresatów aktu przyjętego przez Komisję postanawia wnieść skargę o stwierdzenie nieważności, sąd Unii orzeka tylko w zakresie tych elementów orzeczenia, które dotyczą tego adresata. Natomiast elementy, które dotyczą innych adresatów i które nie zostały zaskarżone, nie wchodzą w zakres przedmiotu sporu, który sąd ten musi rozstrzygnąć [27]. W podobnym duchu w wyroku Arcelor Mittal Luxembourg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in. [28] Trybunał podkreślił, że jeśli adresat decyzji Komisji nakładającej grzywnę za naruszenie zasad konkurencji postanawia wnieść skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji, sąd Unii rozpatruje jedynie te elementy decyzji, które dotyczą tego adresata. Natomiast elementy decyzji, które dotyczą innych adresatów i które nie zostały zaskarżone, nie stanowią przedmiotu sporu podlegającego rozstrzygnięciu przez sąd Unii.

60. Sprawy te dotyczyły jednak konkretnych sytuacji, których cechy szczególne zostały omówione w pkt 47 i 48 wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), w których stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w odniesieniu do konkretnej spółki, nie mogło powodować żadnego skutku w stosunku do innych spółek, będących zresztą adresatami decyzji uznanej za odrębną. Bez większych trudności można bowiem stwierdzić, że adresaci, o których mowa, byli niezależnymi podmiotami podlegającymi różnym decyzjom lub, co najmniej, zbiorowi indywidualnych i odrębnych [29].

61. Sytuacja analizowana w postępowaniu, w którym zapadł wyrok Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) była zupełnie inna.

62. W tym wyroku, wydanym przez wielką izbę, Trybunał orzekł bowiem, że w przypadku, gdy spółka dominująca nie jest uwikłana w naruszenie, wobec czego jej *odpowiedzialność jest czysto pochodna od* odpowiedzialności jej spółki zależnej (pierwszy warunek) oraz gdy istnieje *tożsamość przedmiotu* skarg równoległych złożonych przez spółkę dominującą oraz spółkę od niej zależną (drugi warunek), Sąd mógł prawomocnie uczynić spółkę dominującą beneficjentem skrócenia czasu trwania naruszenia, które ustalono w ramach postępowania zapoczątkowanego przez spółkę zależną oraz w związku z tym zmniejszyć wysokość nałożonej grzywny również w odniesieniu do spółki dominującej.

25 — C-310/97 P, EU:C:1999:407.

26 — Wyrok Komisja/AssiDomän Kraft Products i in., EU:C:1999:407, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo.

27 — Ibidem (pkt 53).

28 — C-201/09 P i C-216/09 P, EU:C:2011:190, pkt 141.

29 — W wyroku Komisja/AssiDomän Kraft Products i in. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, pkt 56) Trybunał podkreślił bowiem, że art. 176 traktatu WE (obecnie art. 266 TFUE) nie oznacza, że musi on, na wniosek zainteresowanych stron, ponowne zbadać identyczne lub podobne decyzje rzekomo obciążone tą samą nieprawidłowością, skierowane do innych adresatów niż skarżący.

63. W niniejszym przypadku powstaje pytanie, czy w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania Sąd miał nie tylko możliwość, pod pewnymi warunkami, ale i obowiązek obniżenia w takim samym wymiarze, jaki zastosowano w odniesieniu do spółki zależnej, kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie. Należy bowiem podkreślić, że w wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) pojawiło się tylko pytanie, czy Sąd *może* wyrównać wzmiankowane kwoty, a nie czy *musi* to zrobić.

64. Można by znaleźć argumenty przemawiające w pewnym sensie za zobowiązaniem Sądu do podjęcia takich samych działań, jak te podjęte w postępowaniu, w którym zapadł wyrok Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

65. W pierwszym rzędzie takie stanowisko byłoby zgodne z zasadą jednolitego podejścia do pojęcia przedsiębiorstwa, popieranego przez Komisję i uznanego przez orzecznictwo Trybunału. W przypadku, gdy spółka dominująca zostaje ukarana wyłącznie z powodu działań podejmowanych przez spółkę zależną, brak zastosowania względem niej obniżki grzywny, orzeczonej w odniesieniu do jej spółki zależnej, ostatecznie sprowadziłoby sprawę ponownie do sztucznego podziału na dwa podmioty, które stanowią jednak część tego samego przedsiębiorstwa. W tym kontekście musi istnieć pewna spójność między grzywną nałożoną na spółkę dominującą oraz tą nałożoną na jej spółkę zależną. Można bowiem dostrzec pewną sprzeczność między obroną jednolitego podejścia do pojęcia przedsiębiorstwa w zakresie możliwości przypisania zachowania noszącego znamiona naruszenia, z jednej strony, a obroną separatystycznego podejścia, gdy chodzi o wyciąganie wszelkich konsekwencji z tego jednolitego podejścia, z drugiej strony.

66. W drugim rzędzie obowiązek Sądu dotyczący przyznania spółce dominującej ewentualnej obniżki grzywny, o jakiej zdecydowano w stosunku do spółki zależnej, szedłby w kierunku pełnego wykonania wyroku wydanego przez Sąd w odniesieniu do spółki zależnej. Wydaje się to tym bardziej istotne, że Komisja nie zawsze zdaje się być w pełni skłonna [30] do pełnego wyciągania konsekwencji z obniżenia grzywny, o jakim zdecydowano w stosunku do spółki zależnej Wrócę później do tego ostatniego zagadnienia, które wydaje mi się kluczowe dla odpowiedzi, której w niniejszym przypadku należy udzielić w odniesieniu do kwestii poruszonych w zarzutach pierwszym i trzecim.

67. W trzecim rzędzie nie można zapominać, że Sąd wykonuje, w zakresie ustalania wysokości grzywny, nieograniczone prawo orzekania, w ramach którego zasada ne ultra petita odgrywa znacznie mniejszą rolę, jeśli nie marginalną, niż w dziedzinie kontroli legalności [31].

68. W wykonywaniu tej kompetencji Sąd musi, w celu określenia właściwej wysokości nakładanej grzywny, wziąć pod uwagę wszystkie aspekty prawne oraz stan faktyczny mające znaczenie w dniu wydawania takiego rozstrzygnięcia.

69. Nie można wykluczyć spośród tych elementów, ewentualnego pochodnego charakteru odpowiedzialności spółki dominującej w danym przypadku oraz nieodłącznych konsekwencji, jakie się z tym wiążą w przypadku z obniżeniem wysokości grzywny nałożonej na spółkę zależną. W tym względzie można by zresztą stwierdzić, że wyciągnięcie z takiego obniżenia konsekwencji dla obniżki dotyczącej spółki dominujące (której odpowiedzialność jest wyłącznie odpowiedzialnością pochodną

30 — Właśnie z takim przypadkiem mamy tutaj do czynienia. Podejście przyjęte w niniejszej sprawie przez Komisję przeczy jednak podejściu przyjmowanemu przez nią w innych przypadkach, w których Komisja zdaje się, przeciwnie, utrzymywać, w wypadku orzeczenia obniżki grzywny nałożonej na spółkę, pomimo braku przedstawienia przez tę ostatnią stosownego żądania w skardze, że Sąd wkroczył w sferę obowiązków Komisji ciążących na niej na mocy art. 266 akapit pierwszy TFUE (zob. w szczególności wyrok Alliance One International/Komisja, C-679/11 P, EU:C:2013:606, pkt 93, 107).

31 — Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego P. Mengozziego w sprawie Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2012:499, pkt 37), oraz opinia rzecznika generalnego M. Poiaresa Madura w sprawie Groupe Danone/Komisja (C-3/06 P, EU:C:2006:720, pkt 49).

w stosunku do odpowiedzialności spółki zależnej), wiąże się z wymogiem tożsamości przedmiotu skarg równoległych złożonych przez spółkę dominującą oraz spółkę od niej zależną, charakteryzuje się też pewnym automatyzmem i nie powinno stwarzać po stronie Sądu niemożliwych do przezwyciężenia trudności.

70. Chociaż nałożenie takiego obowiązku na Sąd może wydawać się kuszące, to pozwoliłoby ono jedynie na częściowe wyeliminowanie niedogodności generowane przez warunki i niepewność nieodłącznie towarzyszące interwencji sądu. Uważam bowiem, że interwencja sądu w sensie rekomendowanym przez wnoszącą odwołanie nie może być jedynym lub głównym gwarantem skuteczności jednolitego podejścia do pojęcia przedsiębiorstwa oraz nieuniknionego wpływu tego podejścia na wysokość grzywny nałożonej na spółkę dominującą w przypadku, kiedy jej odpowiedzialność jest czysto pochodna względem odpowiedzialności jej spółki zależnej.

71. Po pierwsze, należy przypomnieć, nawet jeśli wydaje się to oczywiste, że interwencja sądu może być tylko sporadyczna, w takim sensie, iż jest ona zawsze uwarunkowana wcześniejszym złożeniem skargi, bądź skarg równoległych. Nie można zatem wykluczyć, że w sytuacji takiej, jaka ma miejsce w niniejszej sprawie, spółka dominująca nie uzna za właściwe, lub nie będzie w stanie wnieść skargi na decyzję nakładającą na nią solidarnie ze spółką od niej zależną grzywnę za naruszenie zasad konkurencji. W takim układzie i bez względu na fakt, że spółka dominująca została w spornej decyzji wzięta pod uwagę wyłącznie z powodu czynów popełnionych przez jej spółkę zależną, zostanie ona nieuchronnie pozbawiona możliwości skorzystania z obniżki grzywny orzeczonej ewentualnie przez Sąd w odniesieniu do owej spółki zależnej.

72. Po drugie, nawet jeśli zostaną wniesione, jak to ma miejsce w niniejszym przypadku, odpowiednio przez spółkę dominującą oraz spółkę zależną, skargi równoległe, to konieczne jest jeszcze, aby skargi te miały ten sam przedmiot, przynajmniej odniesieniu do przeprowadzenia kontroli zgodności z prawem.

73. Po trzecie – i ten punkt wydaje się, w moim mniemaniu, ukazywać wszystkie ograniczenia ewentualnego uznania obowiązku interwencji sądu – nawet w ramach nieograniczonego prawa orzekania, aby Sąd mógł wziąć pod uwagę, w celach zmiany grzywny nałożonej na spółkę dominującą, swoje własne ustalenia względem jej spółki zależnej, konieczne jest jeszcze, aby Sąd istotnie wypowiedział się wcześniej (lub jednocześnie) na temat skargi wniesionej przez spółkę zależną, w chwili, gdy orzeka w przedmiocie skargi wniesionej przez spółkę dominującą. Nie można wykluczyć, że z powodu wyborów proceduralnych oraz ograniczeń fizycznych właściwych każdej sprawie, od tej chwili sąd Unii będzie orzekał w przedmiocie skargi wniesionej przez spółkę dominującą w momencie, kiedy zostanie powołany do wydania orzeczenia w przedmiocie skargi wniesionej przez spółkę zależną.

74. Dlatego jestem stanowczo przekonany, że zapewnienie spójności rozwiązań przyjętych w odniesieniu do, odpowiednio, spółki dominującej oraz jej spółki zależnej, w sytuacji takiej jak ta analizowana w niniejszej sprawie, musi, w pierwszej kolejności, być zadaniem Komisji, na której spoczywa, zgodnie z art. 266 akapit pierwszy TFUE, obowiązek podjęcia działań niezbędnych do wykonania wyroków. Przede wszystkim, to do tej instytucji należy wyciągnięcie ewentualnych konsekwencji w stosunku do spółki dominującej, jakie wynikają z wyroku wydanego w sprawie jej spółki zależnej.

75. Należy mocno podkreślić konieczność wyciągnięcia przez Komisję wszelkich konsekwencji w odniesieniu do spółki dominującej z poczynionych ustaleń oraz ostatecznie przyjętego rozwiązania w postępowaniu w przedmiocie skargi wniesionej przez spółkę zależną na decyzję nakładającą solidarnie grzywnę na obie te spółki. Nie może ona opierać się na względach praktycznych. W szczególności, w każdym przypadku, kiedy spółka zależna uzyskuje uchylenie grzywny w całości lub w części, Komisja powinna spowodować, aby skorzystała z tego również spółka dominująca. Należy bowiem przypomnieć, że w przypadku takim, jak w niniejszej sprawie, to znaczy w sytuacji, gdy

odpowiedzialność spółki dominującej wynika wyłącznie z czynów popełnionych przez jej spółkę zależną, fakt utrzymania wobec spółki dominującej grzywny wyższej niż ta, którą została ostatecznie obciążona spółka zależna, sprowadza się do nałożenia części grzywny, które nie ma żadnej podstawy prawnej.

76. W świetle wszystkich powyższych rozważań rozpatrzę bardziej szczegółowo zarzuty pierwszy i trzeci, podniesione w ramach niniejszego odwołania.

b) W przedmiocie zarzutu pierwszego

77. W odniesieniu do zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu zasady kontradyktoryjności, uważam, że o ile mogą być dokonane nieuniknione porównania z wyrokiem Komisja/Tomkins (EU:C:2013:29), o tyle odpowiedź, jakiej należy udzielić, powinna, w każdym razie, być inna.

78. We wskazanej sprawie Sądowi zarzucono bowiem, że, nie umożliwił Komisji wypowiedzenia się co do jej intencji w zakresie zmniejszenia grzywny nałożonej na spółkę Tomkins plc w oparciu o zarzuty, które zostały jedynie podniesione jej spółkę zależną w równoległej sprawie, która doprowadziła do wydania wyroku Pegler/Komisja [32]. Zarzut ten został oddalony przez Trybunał, który uznał, iż podniesione przez Komisję zastrzeżenia dotyczące nieprzestrzegania zarówno zasady kontradyktoryjności, jak i prawa do rzetelnego procesu, zostały oparte na istniejącym po stronie tej instytucji silnym przekonaniu, że absolutnie nie ma takiej możliwości, aby w braku całkowicie identycznych skarg skrócenie stwierdzonego w odniesieniu do spółki zależnej Pegler Ltd czasu trwania naruszenia mogło dotyczyć także spółki dominującej, czyli Tomkins plc. Jednakże, jak zaznaczył Trybunał, „w pewnych okolicznościach możliwość taka istnieje" (C-286/11 P, EU:C:2013:29, pkt 61).

79. W niniejszej sprawie nie można jednak pominąć argumentu, że obniżenie grzywny nałożonej na spółkę zależną, bez obniżenia wysokości grzywny nałożonej na spółkę dominującą, zmieniło rodzaj [33] odpowiedzialności spółki dominującej. Albo odpowiedzialności spółki dominującej w niniejszym przypadku nie można już bowiem traktować jako wyłącznie pochodnej od odpowiedzialności spółki zależnej, albo różnica między kwotą nałożoną na spółkę dominującą, a kwotą grzywny ustaloną dla jej spółki zależnej, jest pozbawiona jakiegokolwiek uzasadnienia lub wszelkiej podstawy prawnej.

80. Nie jestem jednak przekonany, że zasada kontradyktoryjności, która wymaga w szczególności, aby strony znały i mogły przedyskutować w sposób kontradyktoryjny zarówno okoliczności faktyczne, jak i prawne, które mają decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia postępowania [34] – bez względu na to, czy zostały one podniesione przez sąd z urzędu czy nie – została naruszona przez Sąd w ramach postępowania sądowego, które doprowadziło do wydania zaskarżonego wyroku.

81. I tak nawet jeśliby uznać, że zaskarżony wyrok, rozpatrywany w związku z wyrokiem wydanym w tym samym dniu w sprawie Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), zmienił rodzaj odpowiedzialności przypisywanej wnoszącej odwołanie, to i tak zaskarżony wyrok nie może – moim zdaniem – zostać uznany za problematyczny w kwestii poszanowania prawa do obrony.

82. Tak więc jestem zdania, że zarzut naruszenia zasady kontradyktoryjności jest nieskuteczny, a przede wszystkim oczywiście bezpodstawny.

32 — T-386/06, EU:T:2011:115.

33 — O ile sformułowanie zarzutu może, pod pewnymi względami, budzić pewne niejasności, wnosząca odwołanie odnosi się do zmiany rodzaju odpowiedzialności, a nie wyłącznie do zwiększenia zakresu swojej odpowiedzialności.

34 — W odniesieniu do niedawnego przypomnienia tego wymogu, zob. wyrok OHIM/National Lottery Commission (C-530/12 P, EU:C:2014:186, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).

83. Zarzut ten jest nieskuteczny w tym sensie, że to nie zaskarżony wyrok zmienia rodzaj odpowiedzialności, a raczej wspólny efekt tego wyroku i rozstrzygnięcia zawartego w wydanym w tym samym dniu wyroku a (T-566/08, EU:T:2013:423).

84. Zarzut jest w każdym przypadku bezpodstawny, ponieważ nie zostało w żaden sposób wykazane, że Sąd wydał wyrok nie poddawszy debacie między stronami jakiejś okoliczności faktycznej lub prawnej. Konsekwencją przyjęcia przeciwnego poglądu byłoby nałożenie na sądy obowiązku systematycznego zwracania się do podmiotów prawnych o wypowiedzenie się co do ewentualnych skutków stanowisk zajętych w sprawach powiązanych lub równoległych.

85. Uznaje się wreszcie, że ewentualne naruszenie przez Sąd prawa proceduralnego, takiego jak poszanowanie zasady kontradyktoryjności, może prowadzić do uchylenia wyroku, tylko i wyłącznie, jeżeli zostało udowodnione, że naruszenie to miałoby wpływ na rozstrzygnięcie sporu [35].

86. Wydaje mi się, że w niniejszej sprawie nie zostało to wykazane. Nie zostało bowiem udowodnione, że zwrócenie się do wnoszącej odwołanie o wypowiedzenie się w tym przedmiocie wpłynęłoby nieuchronnie na rozstrzygniecie sporu.

c) W przedmiocie zarzutu trzeciego

87. Zarzut trzeci również nie jest przekonywający

88. Jak już wspomniałem wcześniej, nie możemy wnioskować z wyroku w sprawie Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), że Sąd dopuścił się jakiegokolwiek naruszenia prawa, czy że nieprawidłowo skorzystał z nieograniczonego prawa orzekania, w tym przypadku nie wyrównując kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie, do kwoty ostatecznie orzeczonej wobec spółki zależnej w wyroku Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423).

89. Jeśli chodzi o pierwszą część zarzutu, argumentacja wnoszącej odwołanie, która sprowadza się właściwie do próby wykazania, że Sąd przekroczył swe kompetencje w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania, zmieniając rodzaj odpowiedzialności wnoszącej odwołanie, jest ona dla mnie zupełnie nieprzekonywująca.

90. W uzupełnieniu tego, co już wskazałem w zakresie pierwszego zarzutu, wystarczy przypomnieć, że jedynym problematycznym elementem w kwestii zmiany zakresu odpowiedzialności, jest obniżenie kwoty grzywny w sprawie równoległej Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), a nie sam zaskarżony wyrok.

91. Jeśli chodzi o drugą część zarzutu trzeciego, to odnosi się ona w dużej mierze do wniosków, które należy wyciągnąć z wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

92. Ponownie uważam, że należy tutaj przypomnieć, że Trybunał wspomniał jedynie o możliwości – w przypadku, kiedy spółka dominująca i spółka zależna zgłaszają zarzuty do nałożonych grzywien poprzez równoczesne złożenie skarg dotyczących tego samego przedmiotu – aby Sąd orzekł takie samo obniżenie grzywny wobec spółki dominującej i spółki zależnej. Wydaje mi się, że wynika to jasno ze sformułowań, którymi posłużył się Trybunał, a w szczególności z użycia w dwóch miejscach, w pkt 61 rzeczonego wyroku, słowa „możliwość”. Chociaż Trybunał uznał, że jego nieograniczone prawo orzekania pozwala mu wyrównać wysokość grzywny nałożonej na spółkę dominującą z wysokością grzywny, która została nałożona na spółkę zależną w wyniku rozpoznania wniesionej przez nią równolegle skargi, to jednak absolutnie nie ustanowił takiego obowiązku.

35 — Zobacz w szczególności wyrok Gascogne Sack Deutschland/Komisja (C-40/12 P, EU:C:2013:768, pkt 81 i przytoczone tam orzecznictwo).

93. Z wyżej wspomnianych względów wprowadzenie tego rodzaju obowiązku mogłoby zapobiec jedynie częściowo niedogodnościom wywołanym przez niewyrównanie wysokości grzywien nałożonych na spółkę dominującą i jej spółkę zależną.

94. W każdym przypadku, nawet jeśli założymy, że Trybunał chciałby ustanowić tego rodzaju obowiązek po stronie Sądu – co nie wydaje się celowe, z uwagi na ciążące na Komisji na mocy art. 266 akapit pierwszy TFUE zobowiązanie do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku, obowiązek interwencji sądu mógłby zostać nałożony jedynie pod pewnymi warunkami.

95. Oprócz istnienia równoległych skarg złożonych przez spółkę zależną i spółkę dominującą, skargi te powinny również dotyczyć *tego samego przedmiotu* – wynika to jasno z wyroku w sprawie Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

96. O ile Trybunał nie nakreślił w tym wyroku wyraźnie ram pojęcia przedmiotu, to jednak dwa kluczowe elementy pozwalają zrozumieć, co się za nim kryje.

97. Z jednej strony Trybunał nie wymaga identyczności ani podnoszonych zarzutów, ani argumentacji przedstawionej w celu ich poparcia. Taki wymóg mógłby okazać się zbyt restrykcyjny i narażałby na niepowodzenie wszelkie próby wyrównania wysokości grzywien ze strony Sądu, w ramach jego nieograniczonego prawa orzekania.

98. Z drugiej strony wymóg, aby żądania przedstawiane przez spółkę zależną i spółkę dominującą miały na celu osiągnięcie tego samego wyniku, nie może zostać uznany za wystarczający do stwierdzenia identyczności przedmiotu sprawy. Podobnie ogólne podważanie adekwatności i proporcjonalności grzywny w świetle kryteriów czasu trwania i wagi naruszenia nie może prowadzić do stwierdzenia, że przedmiot jest identyczny.

99. W tej kwestii Trybunał zatwierdził, moim zdaniem, stanowisko Sądu w sprawie Tomkins/Komisja (T-382/06, EU:C:2013:29), rozróżniając podniesione zarzuty dotyczące czasu trwania naruszenia ze względu na to, czy dotyczyły tego samego aspektu. Sąd wyrównał bowiem wysokość grzywien jedynie w tym zakresie. W pkt 56 wyroku Trybunał najwyraźniej zatwierdził rozróżnienie poczynione przez Sąd, orzekając, że nie można go skrytykować za to, że odmówił wzięcia pod uwagę, w sprawie wszczętej przez spółkę Tomkins plc, błędu popełnionego przez Komisję w kwestii zastosowania czynnika odstraszającego wobec spółki Pegler Ltd. Trybunał zwrócił w tym kontekście uwagę na fakt, iż Sąd – w pkt 56–58 wyroku – wyciągnął konsekwencje z tego, że skarga spółki Tomkins plc nie dotyczyła błędu popełnionego przez Komisję w kwestii zastosowania czynnika odstraszającego.

100. Wracając do analizowanej sprawy, choć prawdą jest, że poza licznymi zarzutami dotyczącymi możliwości przypisania naruszenia wnoszącej odwołanie, podważyła ona również sposób obliczania okresu naruszenia, to jednak nie zrobiła tego do końca pod tym samym kątem co spółka Total France. Poza stwierdzeniami dotyczącymi rzeczywistego uczestnictwa w niektórych okresach, spółka Total France skrytykowała bowiem również metodę użytą w ramach obliczania grzywny do określenia mnożnika mającego zastosowanie z tytułu czasu trwania naruszenia.

101. Jednakże to właśnie zarzut dotyczący zasad równego traktowania i proporcjonalności w zastosowaniu metodologii wynikającej z wytycznych doprowadziły Sąd do obniżenia wysokości grzywny nałożonej na spółkę zależną wnoszącej odwołanie.

102. Tak więc jestem zdania, że jeżeli Sąd byłby zobowiązany wziąć pod uwagę obniżkę grzywny orzeczoną wobec spółki Total France, to nie mógł obniżyć w tym samym stopniu grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie. Skarga wniesiona przez wnosząca odwołanie nie dotyczyła bowiem metodologii zastosowanej przy obliczaniu czasu trwania naruszenia, więc w tym sensie nie miała tego samego przedmiotu co skarga wniesiona przez jej spółkę zależną Total France.

103. Jeśli chodzi o zarzut dotyczący naruszenia zasady równego traktowania, to znowu pojawia się pytanie, czy Sąd powinien był orzec z urzędu takie samo obniżenie kwoty grzywny, jak to, które uzyskała spółka Total France.

104. W tym względzie wystarczy przypomnieć, że wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania nie jest równoważne z kontrolą z urzędu i że z wyjątkiem bezwzględnych przeszkód procesowych, które sąd ma obowiązek rozpatrzyć z urzędu, do strony skarżącej należy podniesienie zarzutu braku uzasadnienia zaskarżonej decyzji oraz przedstawienie dowodów wspierających ten zarzut [36]..

105. Z uwagi na fakt, iż wnosząca odwołanie nie podważyła w pierwszej instancji metodologii zastosowanej do ustalenia mnożnika z tytułu czasu trwania naruszenia w celu obliczenia wysokości grzywny, nie może – moim zdaniem – podnieść w odwołaniu, że Sąd potraktował ją mniej korzystnie niż jej spółkę zależną.

106. Dodatkowo, z uwagi na fakt, iż zasada równego traktowania nie stanowi bezwzględnej przeszkody procesowej [37], Sąd nie był prawnie zobligowany do podniesienia kwestii niezgodnego z prawem zastosowania mnożnika, nawet gdyby kwestia ta została zasygnalizowana w ramach skargi wniesionej równolegle przez spółkę Total France.

107. Uwagi te mają również zastosowanie w stosunku do zarzutu opartego na domniemanym naruszeniu zasady proporcjonalności. Fakt, iż Sąd musi wykonywać nieograniczone prawo orzekania z poszanowaniem zasady proporcjonalności, nie oznacza, że jest zobowiązany podnieść wszelkie argumenty dotyczące ewentualnego naruszenia tej zasady.

108. Mając na uwadze wszystkie powyższe argumenty, jestem zdania, że pierwszy i trzeci zarzut odwołania należy oddalić.

B – *Zarzut drugi, oparty na naruszeniach prawa dotyczących uzasadnienia zaskarżonego wyroku*

109. Wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd dopuścił się szeregu „błędów związanych z uzasadnieniem” w ramach, odpowiednio, przeprowadzania kontroli zgodności z prawem oraz wykonywania nieograniczonego prawa orzekania.

1. Pierwsza część zarzutu: naruszenie przez Sąd prawa w toku kontroli zgodności z prawem, które miałoby wynikać z faktu, że Sąd nie wyciągnął konsekwencji z niedopełnienia przez Komisję obowiązku uzasadnienia

a) Argumentacja stron

110. Wnosząca odwołanie podnosi dwa zastrzeżenia.

111. W pierwszym rzędzie twierdzi ona, że Sąd dopuścił się błędów w kontroli uzasadnienia spornej decyzji, dotyczących argumentów użytych w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu.

36 — Zobacz w szczególności wyroki KME Germany i in./Komisja (C-272/09 P, EU:C:2011:810, pkt 104); Chalkor/Komisja (C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 64) oraz wyrok KME Germany i in./Komisja (C-389/10 P, EU:C:2011:816, pkt 131).

37 — Świadczy o tym fakt, że zarzut dotyczący jej naruszenia został odrzucony przez Trybunał jako nowy zarzut (zob. wyroki Langnese-Iglo/Komisja, C-279/95 P, EU:C:1998:447, pkt 53–56 oraz The Dow Chemical Company/Komisja, C-179/12 P, EU:C:2013:605, pkt 80–83).

112. Zdaniem spółki Total w niniejszej sprawie istniał szereg okoliczności przemawiających –zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w wyroku Elf Aquitaine/Komisja [38] – za sformułowaniem dodatkowego uzasadnienia dotyczącego powodów, dla których Komisja uznała, że przedstawione elementy były niewystarczające dla obalenia domniemania.

113. Po pierwsze, sporna decyzja nie wpisuje się w utrwaloną praktykę orzeczniczą, ale świadczy o swoistej zmianie podejścia w stosowaniu domniemania wywierania decydującego wpływu spółek dominujących na spółki zależne, podkreśloną w sprawie, w której zapadł wyrok Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620). Po drugie, ta zmiana podejścia spowodowała wyraźną różnicę w traktowaniu wnoszącej odwołanie, która wymagała szczególnej uwagi za strony Komisji. Po trzecie, warto zaznaczyć, że w niniejszym przypadku odpowiedzialność wnoszącej odwołanie jest odpowiedzialnością całkowicie pochodną w stosunku do odpowiedzialności spółki zależnej, która jako jedyna uczestniczyła bezpośrednio w naruszeniu. Po czwarte, spółka Total została formalnie zawiadomiona dopiero w momencie otrzymania pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, co potencjalnie mogło wpłynąć na jej prawo do obrony.

114. Odnosząc się do wyroku w sprawie Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620) (w szczególności do pkt 160 oraz 167), spółka Total twierdzi, że – w przeciwieństwie do stanowiska Sądu przedstawionego w pkt 123 zaskarżonego wyroku – Komisja nie przeanalizowała wszystkich dostarczonych dowodów. Sąd nie wyciągnął konsekwencji z absolutnego braku uzasadnienia spornej decyzji w tej kwestii, co stanowi naruszenie istotnego wymogu proceduralnego. Zdaniem wnoszącej odwołanie zaskarżony wyrok świadczy o tym, że nie dokonano wyraźnego rozróżnienia (zob. w szczególności pkt 74 i 146 zaskarżonego wyroku) między, z jednej strony, możliwością przyjęcia przez Komisję, w sytuacji, gdy spółka dominująca jest właścicielem 100% udziałów swej spółki zależnej, domniemania, że spółki te tworzą jedną jednostkę gospodarczą, a z drugiej strony, istniejącą po stronie spółki, która chce obalić takie domniemanie, uzasadnioną możliwością przedstawienia wszelkiego rodzaju elementów, które mogą służyć jako dowody, że spółki te w rzeczywistości nie stanowią jednostki gospodarczej.

115. W drugim rzędzie Spółka Total podnosi, że zastępując sposób rozumowania Komisji własnym, zamiast stwierdzić nieważność spornej decyzji z powodu braku uzasadnienia, Sąd przekroczył granice kontroli zgodności z prawem, co powinno prowadzić nieuchronnie do uchylenia zaskarżonego wyroku. Dotyczy to w szczególności uzasadnienia odpowiedzi na argumenty dotyczące niezależności finansowej spółki Total Raffinage Marketing (T-566/08, EU:T:2013:423) (w szczególności pkt 89 i 90 zaskarżonego wyroku), nieprzekazywania informacji dotyczących działalności na rynku przez spółkę zależną spółce dominującej (pkt 95 zaskarżonego wyroku), braku poleceń wydawanych spółce skarżącej przez spółkę dominującą (pkt 99 zaskarżonego wyroku) oraz, wreszcie, braku pokrywających się stanowisk w organach dyrekcji spółki dominującej i spółki zależnej (pkt 75–80 zaskarżonego wyroku).

116. Komisja wnosi o odrzucenie tych zastrzeżeń, ponieważ uważa, że są one niedopuszczalne, a w każdym razie bezpodstawne.

b) Ocena

i) Dopuszczalność

117. Należy w pierwszej kolejności wypowiedzieć się na temat dopuszczalności tej części zarzutu.

38 — C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 150–165.

118. Jak podnosi Komisja, można zasadnie zadać sobie pytanie, czy wnosząca odwołanie, podnosząc po raz pierwszy kwestię uzasadnienia, jako istotnego wymogu proceduralnego dotyczącego spornej decyzji, zmierza do zmiany przedmiotu sporu zawisłego przed Sądem.

119. Wygląda bowiem na to, że punkty zaskarżonego wyroku podważone w ramach drugiego zarzutu niniejszego odwołania punkty zaskarżonego wyroku [39], które miały na celu dostarczenie odpowiedzi na argumentację przedstawioną w drugiej części czwartego zarzutu podniesionego przed Sądem, dotyczyły głównie kwestii, czy Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie elementów przedstawionych w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu.

120. Wnosząca odwołanie podkreśliła zresztą, że zastrzeżenia sformułowane w tym zarzucie dotyczą „całkowitego braku uzasadnienia" spornej decyzji, który Sąd powinien był podnieść z urzędu.

121. W tym względzie, powszechnie uznaje się, że naruszenie wynikającego z art. 296 TFUE obowiązku uzasadnienia aktów przyjmowanych przez instytucje, rozumianego jako jeden z istotnych wymogów proceduralnych, *może* być podniesione z urzędu przez sąd. Możliwość ta wynika w sposób logiczny z faktu, że aby wypełnić konkretnie obowiązek kontroli zgodności z prawem, sąd orzekający w sprawie musi zapoznać się ze sposobem rozumowania autora danego aktu prawnego. Jak wiadomo, obowiązek uzasadnienia decyzji indywidualnej ma głównie na celu umożliwienie kontroli sądowej [40].

122. Kwestia, czy brak uzasadnienia *musi* zostać podniesiony z urzędu we wszystkich przypadkach jest znacznie bardziej skomplikowana, ale w okolicznościach tego konkretnego przypadku, należy udzielić na nią odpowiedzi przeczącej.

123. Moim zdaniem, jeżeli sąd ma wypowiedzieć się na temat zasadności oceny zawartej w zaskarżonym akcie – w tym przypadku oceny dotyczącej analizy elementów przedstawionych w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu wnoszącej odwołanie na jej spółkę zależną – to sąd musi, w celu dokonania kontroli, mieć możliwość zrozumienia treści decyzji i rozumowania, jakim kierował się autor aktu prawnego. Innymi słowy, analiza słuszności stanowiska przyjętego przez Komisję wymaga weryfikacji, choćby pośredniej, czy sporna decyzja została uzasadniona w wystarczający sposób.

124. Tak więc w pełni zgadzam się ze stanowiskiem przyjętym przez Komisję, zgodnie z którym nie można wymagać od Sądu przeprowadzania z urzędu kontroli uzasadnienia spornej decyzji w kwestiach, które nie zostały podniesione przez strony. Trybunał podjął zresztą niedawno podobną decyzję, odrzucając, w ramach odwołania, dwa zarzuty dotyczące uzasadnienia spornej decyzji, które – tak samo jak w analizowanym tutaj przypadku – nie zostały wyraźnie podniesione w pierwszej instancji [41].

125. Konfiguracja, o której mowa w niniejszej sprawie odróżnia się tym samym od konfiguracji rozpatrywanej w wyroku Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620), wydanym w sprawie, w której kwestia uzasadnienia oddalenia argumentów wysuwanych przez wnoszącą odwołanie w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu została wyraźnie podniesiona w pierwszej instancji [42].

39 — Punkty 88–93 oraz 94–96 zaskarżonego wyroku.

40 — Zobacz w szczególności wyrok Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 148 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 — Zobacz wyrok Gascogne Sack Deutschland/Komisja, EU:C:2013:768, pkt 46–55 oraz 61–64.

42 — Zobacz pkt 9 wskazanego wyroku, w którym wspomniano o rozpatrzeniu przez Sąd drugiego zarzutu podniesionego przed nim, opartego na niewystarczającym uzasadnieniu.

126. Należy zauważyć, że w tym przypadku, wnosząca odwołanie skoncentrowała swoje argumenty na samym odwołaniu się od domniemania wywierania decydującego wpływu na swoją spółkę zależną Total France, które zostało jej przeciwstawione, oraz na informacjach, które powinny były doprowadzić Komisję do obalenia tego domniemania. Krytykowane punkty zaskarżonego wyroku odnoszą się więc do zasadności oceny dokonanej przez Komisję i ewentualnie niewystarczającego charakteru – pod względem zgodności z zasadniczymi wymogami proceduralnymi – uzasadnienia spornej decyzji.

127. Również jestem zdania, że pierwsza część zarzutu powinna zostać w całości odrzucona jako niedopuszczalna.

128. Wydaje mi się bowiem, że nie można krytykować Sądu za to, że nie omówił kwestii, która nie została mu bezpośrednio przedłożona. Inny wniosek, moim zdaniem, doprowadziłby do naruszenia głównych zasad procesu poprzez nałożenie na sąd nieproporcjonalnego obowiązku, który znalazłby swoje uzasadnienie w życzeniu „skompensowania" w pewien sposób zatwierdzonego przez Trybunał powoływania się na domniemanie wywierania przez spółki dominujące wpływu na ich spółki zależne. Wrócę do tego później.

129. Na wypadek, gdyby Trybunał nie przychylił się do tego wniosku, należałoby rozważyć kwestię materialnoprawną, czy Sąd naruszył wytyczne zawarte we wskazanym wyroku Elf Aquitaine/Komisja.

ii) Zakres obowiązku uzasadnienia zgodnie z wyrokiem Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P)

130. Wnosząca odwołanie zdaje się sugerować, że kwestia podniesienia z urzędu uzasadnienia aktów instytucji jest przedstawiana w nowym świetle i ze szczególną ostrością w odniesieniu do decyzji Komisji odwołujących się do domniemania wywierania decydującego wpływu. Rzeczywiście, stosownie do treści wyroku Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011: 620), Trybunał podkreślił w szczególności, że ciążącemu na Komisji obowiązkowi przedstawienia w spornej decyzji „szczegółowo powodów", dla których dlaczego uznała, że okoliczności przedstawione przez wnoszącą odwołanie spółkę dominującą nie były wystarczające do obalenia domniemania zastosowanego w tej decyzji, towarzyszyło zadanie Sądu w postaci zwrócenia *szczególnej uwagi* na kwestię, czy Komisja spełniła ten obowiązek (pkt 167 wyroku).

131. Przypominam, że w wyroku w sprawie Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620) Trybunał podkreślił w szczególności, że w przypadku decyzji Komisji, która opiera się wyłącznie, wobec niektórych odbiorców, na domniemaniu rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, należy stwierdzić, że Komisja jest w każdym razie zobowiązana – gdyż w przeciwnym razie uczyniłaby to domniemanie faktycznie niewzruszalnym – przedstawić jej adresatom w odpowiedni sposób powody, dla których przywołane okoliczności faktyczne i prawne nie wystarczyły dla obalenia tego domniemania. Obowiązek uzasadnienia przez Komisję jej decyzji w tym zakresie wynika w szczególności ze wzruszalnego charakteru wspomnianego domniemania, dla obalenia którego zainteresowani muszą przedstawić dowód dotyczący związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych między danymi spółkami. (pkt 153 omawianego wyroku).

132. Trybunał wyjaśnił w tym kontekście, że chociaż Komisja nie musi koniecznie zajmować stanowiska co do wszystkich argumentów podniesionych przed nią przez zainteresowanych, to do Sądu należało, w *świetle wszystkich okoliczności sprawy*, zwrócenie szczególnej uwagi na kwestię tego, czy ta ostatnia decyzja przedstawia szczegółowo powody, dla których Komisja uznała, że okoliczności przedstawione przez wnosząca odwołanie nie były wystarczające do obalenia domniemania zastosowanego w tej decyzji (pkt 161 i 167 wyroku).

133. Poza wspomnianym wcześniej faktem, że przed Sądem została podniesiona kwestia uzasadnienia części decyzji Komisji dotyczącej powołania się na domniemanie wywierania decydującego wpływu i na argumenty, których celem jest obalenie tego domniemania, Trybunał miał zamiar, jak mi się wydaje, podkreślić szczególne okoliczności, a nie ustanowić jakikolwiek obowiązek bardziej szczegółowego uzasadnienia i jednocześnie, wymagać od Sądu specjalnej czujności w tym względzie.

134. Wydaje mi się to dość jasno wynikać ze sformułowań użytych przez Trybunał, który, po przypomnieniu, utrwalonego orzecznictwa w zakresie uzasadnienia aktów o zasięgu indywidualnym [43] a zwłaszcza zasady, zgodnie z którą wymóg uzasadnienia musi być dostosowany do każdego przypadku, odnosi się do szczególnych okoliczności danej sprawy.

135. Przede wszystkim Trybunał zauważył, że tylko w jednym motywie spornej decyzji w tej sprawie rzeczywiście przedstawiono powody oddalenia przez Komisję argumentów wnoszącej odwołanie dotyczących zakładanej niezależności jej spółki zależnej [44].

136. Następnie, omawiana sprawa, zdaniem Trybunału, charakteryzowała się niekwestionowaną w ramach postępowania odwoławczego zmianą podejścia w stosunku do wnoszącej odwołanie między decyzją w sprawie „nadtlenków organicznych” [45] a sporną decyzją we wskazanej sprawie [46].

137. Zgodnie z treścią wyroku, to jedynie z powodu „szczególnych okoliczności”, Trybunał ostatecznie stwierdził, że Sąd naruszył prawo, orzekając, że sporna decyzja była zgodna z art. 253 WE i nie stwierdzając braku uzasadnienia spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczyła ona grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie [47].

138. Nie wydaje mi się, aby w niniejszej sprawie wnioski płynące z tego wyroku nie zostały uwzględnione.

139. Po pierwsze, jak Komisja słusznie wspomniała, zarówno postanowienia decyzji Komisji, jak i szczególne okoliczności, które doprowadziły do jej przyjęcia według mnie, należy odróżnić od tych, które doprowadziły do wydania wyroku Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620). Niezaprzeczalnie stoimy wobec decyzji Komisji zawierającej dokładniejsze [48] i z pewnością mniej dwuznaczne uzasadnienie niż to, które przedstawiono w owej sprawie.

140. Po drugie, wątpliwe jest, aby Komisja odeszła od swojej praktyki decyzyjnej poprzez przyjęcie spornej decyzji w rozpatrywanej sprawie. W rzeczy samej charakteryzuje się ona pewną ortodoksją w kwestii stosowania domniemania wywierania rzeczywistego wpływu w odniesieniu do relacji pomiędzy spółkami dominującymi a ich spółkami zależnymi, w których posiadają one 100% udziałów. Wydaje mi się, że Komisja powoływała się na to domniemanie, a Trybunał usankcjonował je w swym orzecznictwie [49] na długo przed przyjęciem spornej decyzji.

141. Z całości powyższych rozważań wynika, że argumentacja dotycząca zarzucanego naruszenia obowiązku uzasadnienia, która została przedstawiona we wskazanym wyroku Elf Aquitaine/Komisja, nie może moim zdaniem zostać przyjęta.

43 — Zobacz wyrok Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 144–155).

44 — Ibidem (pkt 168).

45 — Decyzja Komisji C(2003) 4570 wersja ostateczna z dnia 10 grudnia 2003 r., dotycząca postępowania na mocy art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-2/37.857 – Nadtlenki organiczne) (Dz.U. 2005, L 110, s. 44).

46 — To znaczy decyzja Komisji C(2004) 4876 wersja ostateczna z dnia 19 stycznia 2005 r., dotycząca postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/37.773 – AMCA (zob. wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 163–167).

47 — Zobacz wyrok Elf Aquitaine/Komisja (C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 170).

48 — Ocena poświęcona przedsiębiotswtu odpowiedzialnemu za naruszenie jest, w odniesiniu do wnoszącej odwołanie, obejmuje około dwudziestu motywów (motywy 574–586 spornej decyzji).

49 — Zobacz w szczególności wyrok Akzo Nobel i in./Komisja (C-243/12 P, EU:C:2009:536, pkt 58–63 i przytoczone tam orzecznictwo).

142. W każdym razie nie jestem przekonany, że Sąd dopuścił się jakiegokolwiek błędu w „analizie uzasadnienia" spornej decyzji. Wydaje mi się bowiem, że wszystkie dowody przedstawione przez wnoszącą odwołanie w celu podważenia i obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu w tym kontekście [50] zostały należycie wzięte pod uwagę przez Sąd i że upewnił się on, iż Komisja dokładnie zbadała dowody przedłożone w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Świadczą o tym obszerne wywody, które Sąd poświęcił analizie argumentów przedstawionych w tym zakresie przez wnosząca odwołanie i opartych, odpowiednio, na braku pokrywania się składu osobowego dyrekcji wnoszącej odwołanie i dyrekcji spółki Total France (pkt 75–81), domniemanym niezależnym określeniu przez spółkę Total France swojej strategii handlowej (pkt 82–87), domniemanej niezależności finansowej spółki Total France i niskim udziale sprzedaży wosków parafinowych w jej obrotach (pkt 88–93), twierdzeniach, że Total France nie informowała wnoszącej odwołanie o swojej działalności na rynku (pkt 94–96) i twierdzeniach, że spółka Total France nie była podporządkowana instrukcjom wnoszącej odwołanie oraz działała w swoim własnym imieniu i na swój własny rachunek (pkt 97–100).

143. Wbrew temu, co sugeruje wnosząca odwołanie, uważam, że takie wywody nie świadczą o pomieszaniu pojęć wynikającej z orzecznictwa możliwości powołania się na domniemanie wywierania decydującego wpływu i dostępnej każdej spółce uzasadnionej możliwości przedstawienia dowodów w celu obalenia tego domniemania.

144. Wreszcie nie przekonuje mnie również argument, że Sąd, w szczególności w punktach 89, 90, 95, 98 i 99 zastąpił własną oceną wadliwą ocenę Komisji.

145. Poza tym,, że niektóre fragmenty dotyczą przedstawionych na marginesie rozważań [51], których podważenie nie może prowadzić do uchylenia wyroku [52], okoliczność, że Sąd, we fragmentach wyroku odnoszących się do drugiej części zarzutu czwartego, przejął niektóre z rozważań przedstawionych przez Komisję, poddając je krytycznej analizie wynikającej z dyskusji podjętej między stronami, nie może być utożsamiana z próbą zastąpienia uzasadnienia.

146. W związku z powyższym proponuję odrzucić pierwszą część zarzutu drugiego jako niedopuszczalną, a w każdym razie, oddalić ją jako bezzasadną.

2. Część druga zarzutu: Brak uzasadnienia Sądu działającego w ramach swoich uprawnień do zmiany decyzji

a) Argumentacja stron

147. Wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że nie zbadał we własnym zakresie adekwatności uzasadnienia kwoty grzywny, zarówno w świetle wagi, jak i czasu trwania naruszenia, mimo że postąpił tak w wyroku Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08EU:T:2013:423). Zdaniem spółki Total Sąd naruszył prawo w dwojaki sposób: po pierwsze, nie przeprowadził z urzędu niezależnej oceny adekwatności nałożonej na nią grzywny, a po drugie, błędnie uzasadnił swoją ocenę, ograniczając się do wskazania w pkt 224 zaskarżonego wyroku, że kwota grzywny jest właściwa „w świetle wszystkich okoliczności sprawy".

148. Komisja wnosi o oddalenie tej części zarzutu.

50 — Zobacz analiza zarzutu czwartego przedstawiona w pkt 67–102 zaskarżonego wyroku.

51 — Tak samo, jeśli chodzi o pkt 80 i 99 zaskarżonego wyroku.

52 — Zobacz w szczególności wyrok Komisja/Deutsche Post (C-399/08 P, EU:C:2010:481, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).

b) Ocena

149. Druga część zarzutu drugiego obejmuje, moim zdaniem, dwa aspekty. Pierwszy jest ściśle związany z kwestiami podnoszonymi w ramach zarzutu pierwszego, ponieważ dokonano tu porównania z kwotą grzywny przyjętą w wyroku Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423). Drugi ma na celu bardziej ogólnie wykazanie braku uzasadnienia właściwego charakteru nałożonej na wnoszącą odwołanie grzywny.

150. Odnośnie do pierwszego aspektu, odsyłam do wcześniej przedstawionych rozważań. Nie tylko Sąd nie był bowiem zobowiązany do zrównania wysokości grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie z kwotą ostatecznie ustaloną dla jej spółki zależnej, ale także zarzuty podniesione przez wnoszącą odwołanie przed Sądem co do czasu trwania naruszenia nie dotyczą tego samego aspektu co ten skrytykowany przez Sąd, a zatem nie mają „tego samego przedmiotu".

151. Odnośnie do drugiego aspektu, nie sądzę, aby wskazane przez wnoszącą odwołanie punkty zaskarżonego wyroku (pkt 214–219 i 224) były dotknięte jakimkolwiek błędem w zakresie oceny lub brakiem uzasadnienia, nawet jeśli rozważania Sądu mogą wydawać się ogólne czy zwięzłe.

152. W niniejszej sprawie należy przypomnieć, że Sąd orzekł, co następuje, w odniesieniu do zarzutów podniesionych na poparcie żądań zmiany decyzji [53].

153. Po pierwsze, Sąd oddalił zarzut ósmy, zmierzający do uchylenia grzywny, która została nałożona na wnoszącą odwołanie, i oparty na naruszeniu wytycznych z 2006 oraz nieproporcjonalnym charakterze kwoty grzywny. Rozumowanie przyjęte przez Sąd w odpowiedzi na powyższy zarzut [54] w jest w żaden sposób dwuznaczne i, co więcej, nie zostało zakwestionowane w ramach niniejszego odwołania.

154. Następnie, na podstawie wystarczającego w mojej ocenie wyjaśnienia [55] Sąd oddalił wszystkie argumenty wnoszącej odwołanie przedstawione w ramach zarzutu dziewiątego, zmierzającego do znaczącego zmniejszenia kwoty grzywny i opartego na rzekomo błędnym określeniu wagi i czasu trwania zarzucanych praktyk i naruszeniu prawa do obrony.

155. Ponadto chociaż Sąd, gdy chodzi o zastrzeżenie oparte na niedostatecznym uzasadnieniu nieuwzględnienia braku skutków spornych praktyk na właściwym rynku, wskazał, że zbadanie uzasadnienia wynikało z kontroli zgodności z prawem spornej decyzji, którą sprawuje on na mocy art 230 WE [56], to jednak nie odmówił on udzielenia odpowiedzi na argumenty wnoszącej odwołanie, przedstawione w skardze w pierwszej instancji [57].

156. Rozważania te wydają mi się równie trafne, gdy chodzi o argumenty zmierzające do podważenia wniosków Komisji dotyczących czasu trwania naruszenia (zobacz pkt 215–219 zaskarżonego wyroku).

157. Nie mogę wreszcie zgodzić się z argumentem,, że sformułowany w pkt 224 zaskarżonego wyroku wniosek, zgodnie z którym kwota grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie była właściwa „w świetle wszystkich okoliczności sprawy", który to wniosek miał być szczególnie niejasny i ogólny, świadczy o tym, że Sąd nie wykonał swojego nieograniczonego prawa orzekania, do czego jest zobowiązany.

53 — Zobacz pkt 191–224 zaskarżonego wyroku

54 — Ibidem (pkt 193–204).

55 — Ibidem (pkt 208–220 oraz 222–223).

56 — Zobacz pkt 212 zdanie pierwsze zaskarżonego wyroku.

57 — Zobacz pkt 212 zdanie trzecie zaskarżonego wyroku.

158. Oprócz faktu, że wnosząca odwołanie pomija stwierdzenie, iż wniosek sformułowany przez Sąd w pkt 224 zaskarżonego wyroku jest następstwem zbadania wszystkich zarzutów podniesionych na poparcie wniosku o zmianę decyzji, nie wskazuje ona, w których aspektach wymienionych szczegółowo w trakcie postępowania, rozumowanie Sądu jest obarczone błędem uzasadnienia.

159. Zakładając, że przedmiotem krytyki wnoszącej odwołanie jest w rzeczywistości skontrolowanie przez Sąd właściwego charakteru grzywny, która została na nią nałożona, wnosząca odwoła nie wspomina, jakie elementy powinny, jej zdaniem, zostać uwzględnione w wykonywaniu nieograniczonego prawa orzekania. Nie można wymagać od Sądu, aby w ramach wykonywania tego prawa zastąpił ocenę dokonaną przez Komisję własną oceną, badając z urzędu inne zarzuty, które mogą ewentualnie zostać podniesione wobec kwestionowanych elementów spornej decyzji [58].

160. Z tych wszystkich względów proponuję w całości oddalić zarzut drugi.

C – *W przedmiocie zarzutów od czwartego do szóstego, zmierzających do uchylenia grzywny lub zmiany jej wysokości*

161. W swoim czwartym zarzucie wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału, posiłkowo, mając na uwadze rozważania przedstawione szczególnie w ramach zarzutu trzeciego, aby w pełni skorzystał on ze swojego uprawnienia do zmiany decyzji i uchylił grzywnę nałożoną na spółkę Total lub zmniejszył jej wysokość, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy.

162. W ramach zarzutu piątego wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału, również posiłkowo, nawet w braku uchylenia zaskarżonego wyroku, o stwierdzenie, że Sąd błędnie skorzystał ze swego swoje uprawnienia do zmiany wyroku i sprowadzenia grzywny nałożonej na spółkę Total do poziomu grzywny nałożonej na jej spółkę zależną na mocy wyroku Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), to jest obniżenia jej o kwotę 2 704 158 EUR.

163. W szóstym i ostatnim zarzucie podniesionym także posiłkowo, w dalszej kolejności, wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o wyrównanie, w każdym razie, podstawowej kwoty nałożonej na nią grzywny do kwoty ustalonej dla jej spółki zależnej Total France albo – w przypadku wniesienia odwołania przez jej spółkę zależną – wyrokiem wydanym po rozpoznaniu tego odwołania, o ile stan sprawy będzie pozwalał na jej rozstrzygnięcie, albo wyrokiem wydanym przez Sąd po ponownym rozpoznaniu sprawy przekazanej mu w tym celu przez Trybunał. Z tych samych powodów spółka Total uważa, że ewentualne uchylenie grzywny nałożonej na jej spółkę zależną musi koniecznie prowadzić do uchylenia grzywny nałożonej na nią samą.

164. Ponieważ pierwsze trzy zarzuty powinny zostać oddalone, zarzut czwarty, który jest uzależniony od uwzględnienia jednego z tych zarzutów, a szczególnie zarzutu trzeciego, według mnie należy oddalić.

165. Na marginesie wystarczy przypomnieć, że w ramach rozstrzygania kwestii prawnych w postępowaniu odwoławczym Trybunał nie może ze względów słuszności zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii [59].

166. Należy wspomnieć, że przed Sądem podniesiono już żądanie obniżenia kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie i że po zapoznaniu się z jej argumentami, w wykonaniu nieograniczonego prawa orzekania Sąd orzekł, że nie uzasadniają one takiej obniżki.

58 — Zobacz podobnie wyrok Siemens i in./Komisja (C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, EU:C:2013:866, pkt 340).

59 — Zobacz w szczególności wyrok E.ON Energie/Komisja, C-89/11 P, EU:C:2012:738, pkt 125 i cytowane tam orzecznictwo.

167. Pozostaje do ustalenia, czy w niniejszej sprawie właściwe jest, aby Trybunał dostosowywał wysokość grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie do zmniejszonej grzywny orzeczonej wobec jej spółki zależnej, której dotyczy zawisła przed Trybunałem równoległa sprawa Total Marketing Services/Komisja (C-634/13 P) (zobacz moja opinia z dnia dzisiejszego, pkt 103–112).

168. We wskazanej sprawie proponuję częściowe uchylenie wyroku Sądu i tym samym sprowadzenie kwoty grzywny nałożonej na tę spółkę zależną do kwoty 116 364 588 EUR, tak aby uwzględnić okoliczność, że Sąd błędnie potwierdził ocenę, według której spółka Total France kontynuowała uczestnictwo w kartelu w sektorze wosków parafinowych po spotkaniu technicznym w dniach 11 i 12 maja 2004 r.

169. Tym samym pojawia się pytanie, czy w niniejszej sprawie właściwe jest uwzględnienie rzeczonej obniżki w odniesieniu do wnoszącej odwołanie, zgodnie z możliwością oferowaną przez wyrok w sprawie Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

170. W tym konkretnym aspekcie, należy podkreślić, że w pierwszej instancji wnosząca odwołanie wykazała, tak jak jej spółka zależna Total France, w ramach pierwszej części swojego dziewiątego zarzutu, że w odniesieniu do tej ostatniej, Komisja błędnie przyjęła jako datę zakończenia udziału w naruszeniu dotyczącym wosku parafinowego dzień 28 kwietnia 2005 [60].

171. Skargi wniesione do Sądu w sprawach, w których zapadły wyroki Total/Komisja (T-548/08, EU:T:2013:434) i Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:T:2013:423), odpowiednio przez wnoszącą odwołanie i jej spółkę zależną Total France charakteryzują się więc w tym punkcie tożsamością przedmiotu w rozumieniu wyroku Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

172. W tych okolicznościach sąd Unii, zgodnie z orzecznictwem wynikającym z tego wyroku, jest uprawniony do bezpośredniego wyciągnięcia konsekwencji z dodatkowego obniżenia grzywny, które zaproponowano przyjąć wobec spółki zależnej w stosunku do wnoszącej odwołanie w zawisłej przed Trybunałem równoległej sprawie Total Marketing Services/Komisja (C-634/13 P).

173. Natomiast sąd Unii nie jest w żadnym względzie upoważniony do dokonywania samodzielnego wyrównania kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie, jeśli chodzi o pierwsze obniżenie grzywny dokonane przez Sąd, czyli to, które orzeczono ze względu na naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania przy rozpatrywaniu czasu trwania udziału spółki Total France w naruszeniu (zob. pkt 13 niniejszej opinii).

174. Podsumowując, o ile Trybunał jest, w okolicznościach niniejszej sprawy, uprawniony do uwzględnienia bezpośrednio obniżenia, które sugeruję przyjąć w równoległej sprawie Total Marketing Services/Komisja w stosunku do spółki zależnej Total France, o tyle nie może jednak bezpośrednio uwzględniać obniżenia dokonanego przez Sąd w sprawie, w której zapadł wyrok Total Raffinage Marketing/Komisja (T-566/08, EU:C:2013:423).

175. Mogłoby się w związku z tym wydawać bardzo sztuczne, że Trybunał sam dokonuje wyrównania grzywien w tych okolicznościach. Trybunał nie ma bowiem uprawnienia do uwzględnienia pierwszej obniżki grzywny (to jest tej orzeczonej przez Sąd), ale jedynie drugiej, przy założeniu, że Trybunał uwzględni moje propozycje przedstawione w zawisłej przed nim sprawie Total Marketing Services/Komisja (C-634/13 P). Wydaje mi się, że taka sytuacja ilustruje wszystkie granice interwencji sądowej.

60 — Zobacz w tym względzie pkt 215 zaskarżonego wyroku.

176. Nie zmienia to faktu, że, jak już wspomniałem wcześniej, należy z całą mocą przypomnieć, że w świetle art. 266 akapit pierwszy TFUE wyciągnięcie konsekwencji z wyroku jest przede wszystkim zadaniem Komisji. Oznacza to, że Komisja nie może w żadnym przypadku, dochodzić wobec wnoszącej odwołanie, kwoty grzywny wyższej od kwoty, którą ostatecznie będzie zobowiązana zapłacić jej spółka zależna Total France zgodnie z treścią wyroku kończącego postępowanie w równoległej sprawie Total Marketing Services/Komisja (C-634/13 P), zawisłej przed Trybunałem.

177. Z tym jedynym zastrzeżeniem uważam, że trzy ostatnie zarzuty nie mogą zostać uznane za zasadne.

VI – **Wnioski**

178. W świetle powyższych rozważań proponuję Trybunałowi, aby orzekł w następujący sposób:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Spółka Total SA zostaje obciążona kosztami postępowania.